

Refugiades a Macedònia: entre la reclusió als camps i la fugida clandestina

Tot i que la ruta dels Balcans està oficialment clausurada, molta gent refugiada recorre els camins que duen cap al nord d'Europa en la clandestinitat | La República de Macedònia, on l'internament als camps suposa un empresonament temporal, és un dels punts per on passen més desplaçades de guerra d'amagat.

El pas per Macedònia és el quart reportatge de Joan Mas sobre el periple que segueixen els refugiats camí d'Europa | Pau Fabregat

«Com et sentiries si dos dies seguits de la teva vida fossin exactament el mateix?», pregunta Aví, una refugiada de 20 anys procedent de Síria que va viure reclosa fins fa poc a un camp d'internament de la República de Macedònia. «Per a nosaltres, tots els dies són idèntics des de fa més d'un any», rebla tristament la jove. Aví va fugir amb el seu pare i la seva mare de les bombes que el règim d'al-Assad llançava sobre la ciutat d'Alep. Van dirigir-se cap a Europa amb l'objectiu d'arribar a Alemanya, però es van trobar les fronteres tancades al mig dels Balcans. Des d'aleshores, la família d'Aví es va veure obligada a viure sense llibertat de moviment en un camp que fa tres mesos concentrava a poc més d'un centenar de refugiats als afores de Gevgelija, una població macedònia situada al costat de la frontera grega d'Idomeni.

A Síria, Aví va acabar els seus estudis secundaris amb bons resultats. Tanmateix, la guerra va esquinçar el seu camí cap a la universitat. La noia voldria estudiar Medicina, però fa més de dos anys que no rep cap tipus de formació educativa. Des que va quedar atrapada a Gevgelija, la seva

família no veu sortides a la seva situació d'encallament. «Ens agradaria anar a qualsevol país europeu per seguir amb la nostra vida», explica la refugiada. No obstant, la jove és conscient que el seu desig no es farà realitat. «No podem seguir endavant: només tenim l'opció de tornar a Grècia», lamenta amb frustració. Quan parla, el seu pare l'observa amb ulls tristos i la seva mare plora. La família d'Aví, encallada al mig del no-res, està feta miques a nivell emocional.

Línia de frontera entre Macedònia i Sèrbia, on anteriorment es feia el registre a la gent que accedia al país abans del tancament de fronteres Foto: Joan Mas

Gevgelija, a l'extrem sud de la República de Macedònia, és una localitat que té poc més de 15.000 habitants. Els edificis de la població, antiquats i amb reminiscències de l'arquitectura d'època iugoslava, contrasten amb la tonalitat verda del paisatge dels entorns de la població. El camp de refugiats del municipi, envoltat de vinyes, terres de cultiu i pastures, està apartat del centre urbà per decisió de les autoritats. «El govern de Macedònia argumenta que els refugiats no poden sortir del recinte pel suposat perill del terrorisme islàmic», explica Slave Karakolev, un jove autòcton de Gevgelija que treballa com a voluntari a l'espai d'internament. Tot i això, la majoria de refugiats que resideix al camp fugiu precisament del fonamentalisme islamista.

Acusats de terrorisme

La família de Dumu Shevan, d'origen kurd yazidita, va estar al límit de la mort i va escapar-se al darrer moment de la regió de Sinjar, al Kurdistan iraquiana. A partir de l'agost de 2014, l'Estat Islàmic va assetjar les muntanyes on la població yazidita ha viscut des de temps ancestrals per exterminar-la en la seva totalitat. Els yazidites professen una religió d'arrels preislàmiques i Daesh considera que són adoradors del diable. Amb l'ofensiva del grup fonamentalista, 200.000 yazidites van haver de fugir i deixar-ho tot enrere. Les persones que no van ser a temps d'escapar van ser massacrades, reclutades com a combatents o esclavitzades sexualment. Les supervivents que van arribar a Europa són víctimes directes de l'integrisme, però a Macedònia són acusades de ser

presumptes terroristes.

Dumu Shevan al camp de refugiats de Gevgelija Foto: Joan Mas

Des de març de 2016, Dumu Shevan i els seus set fills han xocat amb barreres de tot tipus. Internats al camp de Gevgelija, es van haver d'acostumar a malviure reclosos entre reixes metàl·liques. «Des que ens van recloure, la nostra vida no avança cap a enlloc: és com si estiguéssim tancats a la presó», declara Shevan, que a Gevgelija comparteix espais amb tres famílies que també són d'origen yazidita. Temps enrere, el camp havia allotjat a 1.500 refugiades, però moltes de les seves habitants van tornar a Grècia o van pagar a grups de traficants per creuar cap a Sèrbia. A hores d'ara, al recinte s'hi veu més policia vigilant que no pas persones residint-hi. La gent que encara viu a l'espai d'internament no té diners per fugir i s'ha de conformar en resguardar-se a l'interior de barracons metàl·lics col·locats en fila. Les organitzacions humanitàries presents a la instal·lació proporcionen menjar i els productes més bàsics per les seves necessitats més quotidianes, però els refugiats no tenen res més.

Un forat negre

Per les desplaçades de guerra, la República de Macedònia és un forat negre: no forma part de la Unió Europea i es troba en una situació econòmica molt precària. En aquestes condicions, la gent refugiada no té perspectives laborals ni dret de reubicació en cap dels Estats membres de la UE. «La majoria de refugiats acaben marxant de Macedònia perquè el país no té res per oferir», senyala Driton Mialigi, membre de Legis, una organització humanitària que treballa sobre el terreny en tasques de suport a persones refugiades. «Els darrers anys, unes 100 persones han fet sol·licituds d'asil a Macedònia, però moltes han abandonat el país abans d'aconseguir el permís d'acollida», afegix el treballador humanitari.

Alguns dels fills de Dumu Shevan, al camp de refugiats Foto: Joan Mas

En opinió de Driton Mialigi, la condició jurídica de les refugiades atrapades a Macedònia suposa un greu entrebanc a la seva vida diària. El govern les manté en un llinar, en una situació de buit legal que vulnera els seus drets. «Els refugiats que viuen a les instal·lacions de retenció del país no tenen documents de residència, per això no en poden sortir», comenta Mialigi. Segons l'integran de Legis, «la majoria de refugiades podrien ser expulsades directament de Macedònia si la policia les intercepta fora dels recintes d'internament». De fet, tal i com indiquen les estadístiques, el 2016 hi va haver un total de 35.000 deportacions en calent de refugiats que van ser retornats des de la República de Macedònia a Grècia.

Al territori dels voltants de Gevgelija, ben a prop de terres gregues, ningú pot passejar-hi lliurement sense un permís especial. «La frontera de Macedònia amb Grècia està plena de patrulles de policia de Polònia, Sèrbia, Croàcia, República Txeca, Àustria, Eslovàquia o Hongria», explica Jasmin Redzeqi, president de Legis. A través d'organitzacions com Frontex i sota la tutela de la UE, aquests països tenen acords amb el govern macedoni per fer la feina bruta de control fronterer. «Hi ha refugiats que han estat greument ferits quan entraven a Macedònia perquè els cossos policials hongaresos els han atacat amb gossos», relata Redzeqi.

Infraestructura del camp de refugiats de Gevgelija, a la frontera de Macedònia amb Grècia Foto: Joan Mas

Un escull per superar

Per a les persones refugiades, Macedònia és un dels molts esculls que s'ha de superar en la seva ruta cap al nord d'Europa. Segons els càlculs de l'entitat humanitària Legis, cada mes hi ha almenys un miler de persones que creuen el país d'amagat. La travessa és perillosa, però molta gent no té cap més alternativa que viatjar a partir d'aquesta via. En opinió de Driton Mialigi, «les persones que creuen el país de manera il·legal són dels col·lectius més vulnerables: moltes d'elles no compleixen amb el perfil oficial de refugiat i tampoc tenen dret a accedir als recintes d'internament de l'Estat». El febrer passat, un migrant paquistanès que recorria Macedònia en situació irregular va ser assaltat per diversos individus quan caminava a prop d'una autopista en direcció cap a Sèrbia. Els atacants, que el van agredir amb barres metàl·liques, li van robar tots els diners que portava a sobre i l'home va morir poc després a l'hospital a causa de la gravetat de les ferides.

El lloc més transitat entre la gent refugiada que traspasa clandestinament l'exrepública iugoslava és una zona muntanyosa del nord del país que es troba a la frontera amb Sèrbia. Allà, les migrants s'exposen a tot tipus de riscos per creuar i mentrestant s'amaguen en infraestructures abandonades de diversos pobles fronterers. «Hi ha molta gent que gairebé no té cap sostre per dormir i es resguarda en llocs que estan en condicions deplorables», comenten dos joves voluntaris que reparteixen roba, menjar i productes de primera necessitat a les refugiades amagades pel territori.

Reixa del camp de Tabanovce, a 200 metres de la línia de frontera amb Sèrbia Foto: Joan Mas

A la zona, a menys de 200 metres de la línia de frontera, també hi ha el camp de refugiades de Tabanovce. Actualment, l'espai només allotja a una quarantena de persones i està al costat de la via de tren que la gent refugiada resseguia en massa abans de l'atrinxerament dels països europeus. Muzammil, un noi de 26 anys originari del Paquistán, és una de les persones que hi estan internades. Al nord de Macedònia, d'on espera marxar el més aviat possible, un grup mafiós que traficava amb drogues i persones el va segrestar. Per creuar des de Grècia, la xarxa de traficants li va demanar 1.500 euros. Un cop va arribar a la frontera amb Sèrbia, però, Muzammil no tenia prou diners. «Com a càstig, em van tancar en una habitació i em van torturar durant dies perquè pagués la quantitat que devia», relata. «En un moment de pressió extrema, em van deixar despulat a la intempèrie en ple gener, quan tot estava gelat i amb temperatures sota zero». Des del pati de la casa a on estava segrestat, Muzammil es va escapar saltant una reixa, va fugir corrent sense cap direcció concreta i finalment va trobar una església a on el van acollir. Ara resideix al camp de Tabanovce, però no té diners per seguir la seva ruta cap al nord i voldria tornar al seu país malgrat els perills que suposa. Com moltes altres refugiades, Muzammil ha patit massa i s'ha afartat d'Europa.